

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 27.1.2005
COM(2005) 8 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Δεύτερη έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των ΓΠΟΠ 2003-2005

(υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 99 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ)

{SEC(2005)91}

Η δεύτερη αξιολόγηση της προόδου που πραγματοποιήθηκε στην εφαρμογή των Γενικών Προσανατολισμών Οικονομικής Πολιτικής ...

...παρέχει πληροφορίες που θα αξιοποιηθούν στην εαρινή έκθεση του 2005

Επαναπροσανατολισμός της αξιολόγησης προς συγκεκριμένα μέτρα

Συγκρατημένη οικονομική ανάκαμψη και περιορισμένη εσωτερική ζήτηση

Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει την πρόοδο που πραγματοποιήθηκε στην εφαρμογή της μεσοπρόθεσμης οικονομικής στρατηγικής όπως εκτίθεται στους Γενικούς Προσανατολισμούς των Οικονομικών Πολιτικών (ΓΠΟΠ) για το 2003-2005¹. Οι προσανατολισμοί αυτοί που εγκρίθηκαν το 2003 και ενημερώθηκαν το 2004² ώστε να λάβουν υπόψη τη διεύρυνση της Ένωσης, τονίζουν τη σημασία των οικονομικών πολιτικών σε σχέση με τη στρατηγική της Λισσαβόνας, τόσο για την εφαρμογή μιας υγιούς μακροοικονομικής πολιτικής όσο και για την εφαρμογή στιβαρών οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Η παρούσα ανακοίνωση συνθέτει τα κυριότερα συμπεράσματα της έκθεσης για την εφαρμογή των ΓΠΟΠ που κατάρτισαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής στο πλαίσιο του «πακέτου εφαρμογής», που περιλαμβάνει επίσης το σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση και την έκθεση για την εφαρμογή της στρατηγικής για την εσωτερική αγορά. Το πακέτο αυτό παρέχει ουσιώδεις πληροφορίες που θα χρησιμοποιηθούν για την εαρινή έκθεση του 2005 της Επιτροπής και για την ενδιάμεση εξέταση της στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Σε σχέση με την προκαταρκτική αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε πέρυσι³, η παρούσα έκθεση για την εφαρμογή των ΓΠΟΠ προσπαθεί κυρίως να αξιολογήσει σαφώς την πρόοδο που πραγματοποιήθηκε, ή την έλλειψη τέτοιας προόδου. Στην εξέταση των πολιτικών το βάρος συνεπώς μετακινήθηκε σε κάποιο βαθμό, από τους εκφρασμένους στόχους σε συγκεκριμένα μέτρα. Η αξιολόγηση λαμβάνει ωστόσο επαρκώς υπόψη το γεγονός ότι τα νέα κράτη μέλη διέθεταν περιορισμένο χρόνο προκειμένου να συμμορφωθούν με τους προσανατολισμούς.

Το δεύτερο εξάμηνο του 2003, λίγο μετά την έγκριση των ΓΠΟΠ 2003-05 άρχισε να γίνεται αισθητή η μεταστροφή της οικονομικής δραστηριότητας. Η ανάκαμψη παγιώθηκε το 2004, υποβοηθούμενη από την ευνοϊκή διεθνή συγκυρία. Ωστόσο, με ποσοστό αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας στην ΕΕ που υπολογίζεται σε 2,5% το 2004 (περίπου 2% για τη ζώνη ευρώ), η οικονομική ανάκαμψη είναι μάλλον περιορισμένη και χρειάζεται να υποστηριχθεί με την ενίσχυση της εσωτερικής ζήτησης. Ορισμένες βελτιώσεις γίνονται αισθητές στο επίπεδο της αγοράς εργασίας, με ισχυρότερη αύξηση της απασχόλησης (0,4% το 2004) που επωφελήθηκε από τη συγκρατημένη αύξηση των μισθών. Το ποσοστό του πληθωρισμού αναμένεται να σημειώσει μικρή μόνο αύξηση σε σχέση με το επίπεδο του 2,2% το 2003 τόσο στην ΕΕ-25 όσο και στη ζώνη ευρώ, με τις διακυμάνσεις των τιμών της ενέργειας να αντισταθμίζονται στη ζώνη ευρώ από την ανατίμηση του ενιαίου νομίσματος.

¹ Σύσταση του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2003, για τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας (για την περίοδο 2003-2005), 2003/555/EK, Επίσημη Εφημερίδα L 195/1 της 1.8.2003.

² Σύσταση του Συμβουλίου της 5ης Ιουλίου 2004 για την επικαιροποίηση του 2004 των ΓΠΟΠ για την περίοδο 2003-2005.

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής 'First report on the implementation of the 2003-2005 Broad Economic Policy Guidelines', COM(2004) 20 τελικό, που εγκρίθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2004.

Οι μακροοικονομικές πολιτικές παρέμειναν συμβιβαστικές

Σε ένα πλαίσιο συνεχιζόμενης αβεβαιότητας σε σχέση με την ισχύ της ανάκαμψης και αύξησης των τιμών της ενέργειας, οι οικονομικές πολιτικές παρέμειναν συμβιβαστικές το 2004. Η ΕΚΤ δεν μετέβαλε τα βασικά της επιτόκια ενώ ορισμένες κεντρικές τράπεζες της ΕΕ αύξησαν τα επιτόκιά τους ώστε να ελέγξουν τις πληθωριστικές τάσεις. Γενικά, στην ΕΕ-15 οι δημοσιονομικές πολιτικές παρέμειναν συνολικά ουδέτερες το 2004, όπως το επιβεβαιώνει η χαμηλή διακύμανση της διακριτικής συνιστώσας, ενώ οι αυτόματοι σταθεροποιητές κινήθηκαν ελεύθερα ώστε να υποστηρίξουν την οικονομική δραστηριότητα. Σε ορισμένα νέα κράτη μέλη, η εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών συντέινει σε πιο συμβιβαστικό προσανατολισμό της νομισματικής πολιτικής.

Επιμονή των δημοσιονομικών ελλειμμάτων

Το 2004 πολλά κράτη μέλη με υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα το 2003 κατέγραψαν περιορισμένη μόνο πρόοδο στην εξυγίανση της δημοσιονομικής τους κατάστασης. Σε συνδυασμό με χαμηλή ακόμη δυνητική ανάπτυξη το 2004, το ονομαστικό έλλειμμα αυξήθηκε κατά μέσο όρο για να φθάσει σχεδόν το 3% του ΑΕΠ στη ζώνη ευρώ και παρέμεινε αμετάβλητο, σε ελάχιστα χαμηλότερο επίπεδο στο σύνολο της ΕΕ. Οι αριθμοί αυτοί κρύβουν ωστόσο σημαντικές διαφορές ανάλογα με τα κράτη μέλη. Η μη ικανοποιητική επίδοση ορισμένων κρατών μελών έρχεται σε αντίθεση με τα υγιή σχεδόν ισοσκελισμένα ή πλεονασματικά αποτελέσματα που πέτυχαν ή διατήρησαν άλλα κράτη μέλη το 2003 ή το 2004 (Βέλγιο, Δανία, Εσθονία, Ισπανία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Φινλανδία και Σουηδία).

Το 2004, περίπου το ένα τρίτο των κρατών μελών καταγράφει ελλείμματα μεγαλύτερα από το 3% του ΑΕΠ

Τα ονομαστικά δημοσιονομικά αποτελέσματα επιδεινώθηκαν σε περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη: τα πλεονάσματα παραχώρησαν τη θέση τους σε έλλειμμα σε τέσσερις χώρες ενώ τα ελλείμματα διευρύνθηκαν σε δέκα άλλες χώρες, ιδιαίτερα στην Ελλάδα και την Πολωνία. Σύμφωνα με τις οικονομικές φθινοπωρινές προβλέψεις του 2004 της Επιτροπής, εννέα κράτη μέλη αναμένεται να σημειώσουν το 2004 ελλείμματα που θα υπερβαίνουν σαφώς το όριο του 3% του ΑΕΠ. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στην αρχική δημοσιονομική θέση πολλών από τα νέα κράτη μέλη, που επηρεάστηκε από τη μεταβατική διαδικασία και τις διάφορες προκλήσεις τις οποίες αντιμετώπιζαν οι δημοσιονομικές πολιτικές.

Υπερβολικά ελλείμματα διαπιστώθηκαν ήδη στην Πορτογαλία το 2002, στη Γερμανία και τη Γαλλία το 2003, ενώ προστέθηκαν ακόμη οκτώ χώρες που έχουν υπερβολικά ελλείμματα το 2004, η Ελλάδα και οι Κάτω Χώρες, και μετά την ένταξη η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Κύπρος, η Ουγγαρία, η Μάλτα, η Πολωνία και η Σλοβακία. Ενώ η απόφαση που διαπίστωνε υπερβολικό έλλειμμα καταργήθηκε το 2004 στην περίπτωση της Πορτογαλίας, και το έλλειμμα των Κάτω Χωρών εκτιμάται ότι επανήλθε κάτω από το όριο του 3% του ΑΕΠ το 2004, η Γερμανία, η Γαλλία και κυρίως η Ελλάδα (από τις χώρες της πρώην ΕΕ-15) συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν πολύ υψηλά ελλείμματα. Ωστόσο, οι προσπάθειες δημοσιονομικής εξυγίανσης που αναλήφθηκαν στις χώρες αυτές στο πλαίσιο της ΔΥΕ φαίνεται να αποδίδουν συνολικά τα αναμενόμενα αποτελέσματα, με εξαίρεση την Ελλάδα και την Ουγγαρία.

Σταθερός ρυθμός για τις μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας

Ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας φαίνεται να διατηρήθηκε το 2004, κυρίως χάρη στα μέτρα που εγκρίθηκαν πρόσφατα στη Γερμανία, καθώς και στην αισθητή πρόοδο που σημειώθηκε στη Δανία, τις Κάτω Χώρες, την Ιρλανδία και την Αυστρία (βλέπε επίσης το σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση 2004-2005). Γενικά, τα μέτρα που εγκρίθηκαν τείνουν να βασίζονται σε φορολογικές ελαφρύνσεις, στρατηγικές δια βίου κατάρτισης ή ενεργές πολιτικές της αγοράς εργασίας και αναφέρονται σπανιότερα (και στις περιπτώσεις αυτές πρόκειται για λιγότερο φιλόδοξες προτάσεις) στα συστήματα παροχών, τις διαδικασίες διαπραγμάτευσης των μισθών και τη νομοθεσία για την προστασία της απασχόλησης.

Τα μέτρα με στόχο την ενίσχυση των κινήτρων για εργασία συνέχισαν να επικεντρώνονται σε φορολογικές μεταρρυθμίσεις

Ορισμένα κράτη μέλη ενέκριναν φορολογικές μεταρρυθμίσεις με στόχο να ενισχύσουν τα κίνητρα για την είσοδο ή την παραμονή στην αγορά εργασίας και ορισμένα από αυτά (ιδιαίτερα η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Δανία, η Γερμανία, η Γαλλία και οι Κάτω Χώρες) περιόρισαν τη διάρκεια καταβολής των επιδομάτων ανεργίας και/ή κατέστησαν αυστηρότερα τα κριτήρια επιλεξιμότητας και αναζήτησης απασχόλησης.

Ορισμένα κράτη μέλη ενέκριναν μέτρα για την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας

Οι αγορές εργασίας πρέπει να καταστούν πιο ευέλικτες διασφαλίζοντας παράλληλα στους εργαζόμενους κατάλληλα επίπεδα ασφάλειας. Το 2004, μόνο ορισμένα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα με στόχο την αύξηση της προσαρμοστικότητας της οργάνωσης της εργασίας. Έτσι στη Γερμανία, χαλάρωσε η νομοθεσία για την προστασία της απασχόλησης στις μικρές επιχειρήσεις, αυξήθηκε η διάρκεια των συμβάσεων ορισμένου χρόνου και η ιστορική τάση για μείωση της διάρκειας της εργασίας άρχισε να αντιστρέφεται σε ορισμένους κλάδους. Η Γαλλία, από την πλευρά της, τροποποίησε τη νομοθεσία για τις απολύσεις. Κανένα άλλο κράτος μέλος δεν ασχολήθηκε με τη νομοθεσία για τις συμβάσεις αορίστου χρόνου, συχνά υπερβολικά προστατευτική, ούτε με την κατάτμηση της αγοράς εργασίας ανάλογα με τα διάφορα είδη συμβάσεων. Στην Ιταλία, ενώ εισήχθησαν μεταρρυθμίσεις για τη στήριξη της αύξησης της συμμετοχής στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού η αυξανόμενη ποικιλία συμβάσεων εργασίας είναι πιθανόν να ενισχύσει την αισθητή ήδη κατάτμηση της αγοράς εργασίας.

Τα περισσότερα κράτη μέλη συνέχισαν να διευκολύνουν την επαγγελματική κινητικότητα με στρατηγικές δια βίου κατάρτισης και προγράμματα βασισμένα σε ενεργά μέτρα της αγοράς εργασίας. Ορισμένα από αυτά προσπάθησαν να βελτιώσουν την περιφερειακή κινητικότητα ενισχύοντας τα κίνητρα στο επίπεδο των συστημάτων εισφορών/παροχών ή, στην περίπτωση της Ισπανίας, αντιμετωπίζοντας τις ακαμψίες της αγοράς κατοικίας.

Σαφώς ανεπαρκής η πρόοδος σε ό,τι αφορά τους στόχους που έχουν τεθεί για την απασχόληση για την περίοδο 2005 / 2010

Παρά την πρόσφατη πρόοδο, είναι ολοένα και λιγότερο πιθανόν να πετύχει η Ένωση τους στόχους της Λισσαβόνας και της Στοκχόλμης για την απασχόληση (με εξαίρεση ίσως αυτών που αφορούν το ποσοστό της γυναικείας απασχόλησης) αν όλα τα κράτη μέλη δεν υλοποιήσουν το γρηγορότερο δυνατό φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις. Μια διαρκής βελτίωση του οικονομικού δυναμισμού θα επέτρεπε επίσης την υποστήριξη της μελλοντικής αύξησης της απασχόλησης.

***Μη ευνοϊκή εξέλιξη
της αύξησης της
παραγωγικότητας***

Τα μέτρα με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας στην ΕΕ αποτελούν επίσης σημαντικό στοιχείο των μεταρρυθμίσεων της αγοράς εργασίας. Από τις αρχές της δεκαετίας, η αύξηση της ωριαίας παραγωγικότητας της εργασίας επιβραδύνθηκε περισσότερο σε ορισμένα κράτη μέλη, και μάλιστα έγινε αρνητική το 2003 στην Ιταλία, τις Κάτω Χώρες και την Πορτογαλία. Το πρόβλημα αυτό απορρέει εν μέρει από το χαμηλό επίπεδο των επενδύσεων ανά εργαζόμενο, το οποίο με τη σειρά του οφείλεται στην ισχυρή αύξηση της απασχόλησης το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990. Το φαινόμενο αυτό εξηγεί ωστόσο μόνο ένα μικρό μέρος της επιβράδυνσης της παραγωγικότητας που παρατηρήθηκε. Αποφασιστικό ρόλο διαδραματίζουν και άλλοι παράγοντες, ιδιαίτερα η επιβράδυνση της τεχνικής προόδου λόγω του ανεπαρκούς επαναπροσανατολισμού προς τους τομείς ισχυρής αύξησης της παραγωγικότητας, της σχετικά μικρότερης σημασίας των βιομηχανιών που παράγουν ΤΠΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των δυσκολιών που φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν οι τομείς οι οποίοι χρησιμοποιούν ΤΠΕ για να υλοποιήσουν τα κέρδη παραγωγικότητας.

***Ο ρυθμός
ολοκλήρωσης της
εσωτερικής αγοράς
επιβραδύνεται ...***

Η αύξηση των επιπέδων παραγωγικότητας προϋποθέτει την αποφασιστική εφαρμογή ενός πλήρους φάσματος μεταρρυθμίσεων που θα επιτρέψουν την πλήρη αξιοποίηση των ωφελειών από την οικονομική ολοκλήρωση. Στον τομέα αυτό, τα αποτελέσματα ήταν μέτρια μέχρι σήμερα, όπως παρατηρεί ήδη η πρώτη έκθεση εφαρμογής των ΓΠΟΠ 2003-2005. Ορισμένοι δείκτες (ενδοκοινοτικές συναλλαγές, σύγκλιση των τιμών) δείχνουν ότι ο ρυθμός ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς επιβραδύνθηκε, εν μέρει λόγω της αδύναμης δραστηριότητας. Οι καθυστερήσεις συσσωρεύονται στο επίπεδο της μεταφοράς των οδηγιών της εσωτερικής αγοράς, και μόνο η Ισπανία και η Λιθουανία κατάφεραν να περιορίσουν το ποσοστό των μη μεταφερθεισών οδηγιών κάτω από το συμφωνημένο 1,5%. Ο υψηλός αριθμός περιπτώσεων παραβάσεων στη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ισπανία, τη Γαλλία και την Ιταλία αποτελεί επίσης πηγή ανησυχίας. Στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων, η αξία των σχεδίων που αποτελούν αντικείμενο ανοικτής δημοσίευσης αυξάνεται, αλλά δεν αντιπροσωπεύει παρά μόνο 16% της συνολικής αξίας των δημόσιων συμβάσεων.

***...ενώ η ελευθέρωση
των επιχειρήσεων
δικτύων κοινής
ωφελείας προόδευσε
και οι πολιτικές
ανταγωνισμού
κατέστησαν πιο
αποτελεσματικές***

Οι προσπάθειες με στόχο την ενίσχυση του ανταγωνισμού στις δραστηριότητες επιχειρήσεων δικτύων κοινής ωφελείας συνεχίζονται. Μολονότι το 2004 ελήφθησαν ορισμένα μέτρα ελευθέρωσης, ο ανταγωνισμός δεν είναι πάντα αποτελεσματικός όπως φαίνεται να δείχνει το πολύ σημαντικό ακόμη μερίδιο αγοράς το οποίο καλύπτουν οι ιστορικοί φορείς. Λόγω της έναρξης ισχύος του νέου κανονιστικού πλαισίου, ο ανταγωνισμός στις υπηρεσίες ηλεκτρονικής επικοινωνίας εντείνεται στις περισσότερες αγορές και οι καταναλωτές επωφελούνται όλο και περισσότερο. Οκτώ κράτη μέλη προχώρησαν προς την πλήρη ελευθέρωση των αγορών ενέργειας (Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες και Πορτογαλία). Σε πολλά νέα κράτη μέλη, ο ανταγωνισμός στις δραστηριότητες επιχειρήσεων δικτύων κοινής ωφελείας εντείνεται επίσης με το άνοιγμα των οικονομιών τους στο διεθνή ανταγωνισμό. Η αποτελεσματικότητα της πολιτικής ανταγωνισμού ενισχύθηκε με τον εκσυγχρονισμό της κοινοτικής νομοθεσίας που διέπει τις συμπράξεις και τις συγκεντρώσεις και με την ενίσχυση, αν και συγκρατημένη, των εξουσιών διερεύνησης

της Επιτροπής. Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις εξελίξεις αυτές, που προσδίδουν πιο εκτεταμένες ευθύνες στις εθνικές αρχές ανταγωνισμού, ορισμένα κράτη μέλη (ιδιαίτερα η Ιρλανδία, οι Κάτω Χώρες, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο) πραγματοποίησαν ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση διαθέτοντας συμπληρωματικούς πόρους.

***Πρόοδοι στην
ολοκλήρωση των
χρηματοοικονομικών
αγορών***

Το 2004, η πρόοδος στο επίπεδο της εγκαθίδρυσης ενός κανονιστικού πλαισίου που να ευνοεί την αποτελεσματικότητα των κεφαλαιαγορών και τη μεγαλύτερη χρηματοοικονομική ολοκλήρωση στην ΕΕ υπήρξε ικανοποιητική. Το στάδιο της υλοποίησης του σχεδίου δράσης για τα επιχειρηματικά κεφάλαια (RCAP) επέτρεψε τη δημιουργία μιας ανεπτυγμένης αγοράς εξαγορών, αλλά οι επενδύσεις σε επιχειρηματικά κεφάλαια για επιχειρήσεις που ξεκινούν τις δραστηριότητές τους είναι περιορισμένες. Το νομοθετικό στάδιο του προγράμματος δράσης για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (FSAP) πλησιάζει τη λήξη του, και πλέον δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία των μέτρων που έχουν εγκριθεί. Τα ποσοστά μεταφοράς των οδηγιών συνεχίζουν να διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με τις οδηγίες και ανάλογα με τα κράτη μέλη, ακόμη και αν η προσπάθεια μεταφοράς φαίνεται επαρκής για το 2004.

Η ανακοίνωση της Επιτροπής του Μαΐου 2004 σχετικά με την εκκαθάριση και τον διακανονισμό και τη δημιουργία μιας ομάδας διαβούλευσης και παρακολούθησης για την εκκαθάριση και τον διακανονισμό επέτρεψαν να πραγματοποιηθεί κάποια πρόοδος ως προς την υλοποίηση ενός περιβάλλοντος μετά την ολοκλήρωση της αγοράς, ασφαλούς και αποτελεσματικού για τις αγορές κινητών αξιών της ΕΕ. Πρόοδος πραγματοποιήθηκε επίσης σε ό,τι αφορά την επιχειρηματική διακυβέρνηση, που ενισχύθηκε με την ανάληψη πρωτοβουλιών σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο. Με την ώθηση της εξέλιξης των αγορών, τα κράτη μέλη συνέχισαν να βελτιώνουν τους μηχανισμούς πολυτομεακής παρακολούθησης, και καταγράφηκαν σημαντικές πρόοδοι στο επίπεδο της διασυννοριακής συνεργασίας.

***Βελτιωμένο
επιχειρηματικό κλίμα***

Το επιχειρηματικό περιβάλλον φαίνεται να βελτιώνεται ακόμη και αν η επιχειρηματική δραστηριότητα εξακολουθεί να είναι λιγότερο δυναμική απ' ό,τι στις ΗΠΑ. Οι κυβερνήσεις καταβάλουν προσπάθειες ώστε να μειώσουν το χρόνο και το κόστος που απαιτείται για τη δημιουργία μίας επιχείρησης και να προσφέρουν υπηρεσίες μέσω του Διαδικτύου (π.χ. Βέλγιο, Γαλλία, Ουγγαρία, Πολωνία και Σλοβακία). Φαίνεται επίσης ότι πλέον δίνεται μεγαλύτερη σημασία στην κανονιστική μεταρρύθμιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Εφαρμόζονται μέτρα στα κράτη μέλη για τη μείωση του κόστους συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της φορολογίας για τις επιχειρήσεις (που μπορεί να είναι πολύ υψηλό για τις ΜΜΕ). Επιπλέον, έχουν ληφθεί μέτρα για τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης των εταιρειών, που μπορεί να αυξήσει το πεδίο για τη μείωση των φορολογικών συντελεστών.

***Η σταδιακή μόνο
πρόοδος προς την
οικονομία της γνώσης
...***

Παρά τα διάφορα μέτρα που έχουν ληφθεί για την επιτάχυνση της μετάβασης προς μια οικονομία της γνώσης, η πρόοδος είναι σταδιακή. Η ΕΕ συνεχίζει να βρίσκεται αρκετά πίσω από τις ΗΠΑ σε ό,τι αφορά την έρευνα και την καινοτομία (E&A). Η τελευταία κυκλική επιβράδυνση των επενδύσεων των επιχειρήσεων και των ΑΞΕ επηρέασε τον ρυθμό διάδοσης των γνώσεων και των τεχνολογιών, ένα παράγοντα ιδιαίτερα σημαντικό για τα νέα κράτη μέλη. Οι δαπάνες E&A

***... θέτει σε κίνδυνο
τον στόχο της
Λισσαβόνας για την
E&A***

σημείωσαν μικρή αύξηση (αντιπροσώπευαν 2% του ΑΕΠ το 2002), κάτι που καθιστά αδύνατη την επίτευξη του στόχου του 3% του ΑΕΠ για τις δαπάνες E&A που είχε καθοριστεί για το 2010 (εκ των οποίων τα δύο τρίτα θα χρηματοδοτούνταν από τον ιδιωτικό τομέα), αν δεν ληφθούν μέζονες πρωτοβουλίες. Ορισμένα κράτη μέλη (Σουηδία και Φινλανδία) έχουν υψηλούς δείκτες E&A, ενώ οι εν λόγω δείκτες μειώνονται από το 1999 σε άλλες χώρες (Ελλάδα, Ιρλανδία και Κάτω Χώρες). Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη έχουν θέσει εθνικούς στόχους αύξησης των δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων στην έρευνα και ένας αυξανόμενος αριθμός χωρών υποστηρίζει έμμεσα την επιχειρηματική E&A με φορολογικά κίνητρα. Τα νέα κράτη μέλη αναμένεται να επωφεληθούν από μεταφορά τεχνογνωσίας χάρη στις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ). Οι μεταφορές αυτές είναι απαραίτητες για τη διαδικασία κάλυψης της καθυστέρησης των εν λόγω χωρών και τους επιτρέπουν να προσανατολίσουν την εξειδίκευσή τους προς τομείς δραστηριότητας με υψηλή προστιθέμενη αξία. Παρατηρείται μικρή αύξηση των δημοσίων επενδύσεων στους ανθρώπινους πόρους αλλά με σημαντικές διακυμάνσεις ανάλογα με τα κράτη μέλη. Παρά την ενθαρρυντική πρόοδο που πραγματοποιήθηκε, πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που αφορούν τη συμμετοχή των ενηλίκων και όσων εγκατέλειψαν νωρίς το σχολείο στη δια βίου κατάρτιση ως το 2010. Στο επίπεδο της αύξησης του ποσοστού των άνω των 22 ετών με πλήρη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος. Συνολικά, παρά τις προσπάθειες μεταρρύθμισης των κρατών μελών στους τομείς της έρευνας, της καινοτομίας, της παιδείας και των εκπαιδευτικών συστημάτων, ο σημερινός ρυθμός αυτών των μεταρρυθμίσεων φαίνεται να μην επαρκεί ώστε να επιτρέψει στην Ένωση να επιτύχει τους στόχους που καθορίστηκαν στη Λισσαβόνα και τη Βαρκελώνη σε ό,τι αφορά την οικονομία της γνώσης.

Γενικά, οι ακαθάριστες δημόσιες επενδύσεις (ως ποσοστό του ΑΕΠ) που ήταν σε πτωτική τροχιά από τη δεκαετία του 1970, σταθεροποιήθηκαν σε περίπου 2,5% του ΑΕΠ μεταξύ του 2000 και του 2004. Η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την ανάπτυξη υπογράμμισε το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι δημόσιες επενδύσεις στο επίπεδο των σημαντικών υποδομών μεταφορών ώστε να ενισχύσουν τη δυναμική της εσωτερικής αγοράς. Καταρτίστηκε ένας κατάλογος ταχείας εκκίνησης (Quick-start list) ο οποίος έχει πλέον ενσωματωθεί στις προτεραιότητες TEN που ενέκρινε η Ένωση τον Απρίλιο του 2004. Επιπλέον, ο προϋπολογισμός της ΕΕ χρηματοδοτεί σε μεγάλο βαθμό επενδύσεις π.χ. σε υποδομές, E&A και εκπαίδευση, με στόχο να συμβάλει στην αύξηση τόσο της παραγωγικότητας όσο και της απασχόλησης.

***Η μακροπρόθεσμη
διατηρησιμότητα των
δημόσιων
οικονομικών δεν έχει
ακόμη εξασφαλιστεί
στην πλειονότητα των
κρατών μελών***

Πέρα από τους στόχους της ανάπτυξης της απασχόλησης και του δυναμικού ανάπτυξης, η στρατηγική που συμφωνήθηκε για την αντιμετώπιση των οικονομικών και δημοσιονομικών συνεπειών από τη δημογραφική γήρανση βασιζόταν στη μείωση του επιπέδου του χρέους και στη μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Ωστόσο, δεν πραγματοποιήθηκε καμία ουσιαστική πρόοδος τα τελευταία έτη σε ό,τι αφορά τη μείωση του δημοσίου χρέους, αφού παραμένει το 2004 υψηλότερο από την τιμή αναφοράς του 60% του ΑΕΠ, στο σύνολο της ΕΕ, όπως και στη ζώνη ευρώ. Αυτή η επιμονή του υψηλού χρέους εξηγείται από τη χαμηλή προτεραιότητα που δίνουν ορισμένα κράτη

μέλη στη δημοσιονομική εξυγίανση και την περιορισμένη ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας. Σε ό,τι αφορά τις συντάξεις, μετά τις φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις που αναλήφθηκαν το 2003, στη Γαλλία και την Αυστρία ειδικότερα, χώρες όπως η Ιταλία και η Σλοβακία ενέκριναν ορισμένα σημαντικά μέτρα για το 2004, ενώ άλλες επέλεξαν πιο περιορισμένη δράση (για παράδειγμα η Λετονία, που αύξησε την ηλικία συνταξιοδότησης και η Πορτογαλία που εισήγαγε «κυρώσεις» για τους δημόσιους υπαλλήλους που επιλέγουν την πρόωρη συνταξιοδότηση), ορισμένες φορές με στόχο να αμβλύνουν τις επιπτώσεις προηγούμενων μεταρρυθμίσεων. Η ανάλυση δείχνει ότι παρά τις πρόσφατες προσπάθειες ώστε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών, το θέμα αυτό παραμένει ένα σημαντικό πρόβλημα στην πλειονότητα των κρατών μελών, ιδιαίτερα στο Βέλγιο, την Κύπρο, τη Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ουγγαρία, την Ιταλία, τη Μάλτα, τη Πολωνία, τη Πορτογαλία, τη Σλοβενία και τη Σλοβακία.

Η κοινωνική διατηρησιμότητα επηρεάζεται αρνητικά από την κατάσταση στην αγορά εργασίας

Το 2004, η πρόοδος στον τομέα της κοινωνικής διατηρησιμότητας παρέμεινε περιορισμένη. Πρόκειται κυρίως για μέτριες επιδόσεις της αγοράς εργασίας, λόγω της χαμηλής αύξησης της απασχόλησης το 2003-2004, που συνεχίζουν να εμποδίζουν τη γενικότερη πρόοδο, αφού η απασχόληση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο για την έξοδο από τη φτώχεια και την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού. Η Σλοβακία, η Ουγγαρία, η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Σλοβενία και η Εσθονία έλαβαν πρόσθετα μέτρα με στόχο τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εισφορών/παροχών ή τη διευκόλυνση της απασχόλησης ευάλωτων ομάδων. Είναι συνεπώς ιδιαίτερα σημαντικό να ενισχυθούν οι συνέργιες των διαφόρων πολιτικών που αποσκοπούν στην προώθηση της οικονομικής δραστηριότητας, της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής.

Πιο αισθητή πρόοδος στις δράσεις με στόχο τη βελτίωση της περιβαλλοντικής διατηρησιμότητας ...

Οι δράσεις που αναλήφθηκαν το 2004 ώστε να βελτιωθεί η περιβαλλοντική διατηρησιμότητα επέτρεψαν να πραγματοποιηθεί πιο ουσιαστική πρόοδος από το 2003. Στον τομέα των κλιματικών αλλαγών, οι προετοιμασίες για την εφαρμογή του κοινοτικού συστήματος ανταλλαγής δικαιωμάτων ρύπων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου ολοκληρώθηκαν το 2004, κάτι που επιτρέπει το σύστημα να καταστεί λειτουργικό από την 1^η Ιανουαρίου 2005. Ορισμένα κράτη μέλη δεν κοινοποίησαν ωστόσο εντός των απαιτούμενων προθεσμιών τα πλήρη εθνικά τους προγράμματα για τις ποσοτώσεις εκπομπής και δεν ήταν συνεπώς σε θέση να συμμετάσχουν στο σύστημα από το ξεκίνημά του. Μετά την επικύρωση του πρωτοκόλλου του Κιότο από τη Ρωσία, αναμένεται να αρχίσει να ισχύει το 2005 έτσι ώστε είναι ακόμα πιο αναγκαίο να εφαρμοστούν αποτελεσματικές πολιτικές για τη μείωση των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Μέχρι στιγμής, οι μειώσεις στην Ένωση δεν ήταν αρκετές ώστε να μπει η ΕΕ-15 σε γραμμική τροχιά που να της επιτρέπει να τηρήσει τις δεσμεύσεις της του Κιότο. Πολλά κράτη μέλη έλαβαν μέτρα με βάση την αγορά και στόχο είτε να προωθηθεί η ενεργειακή αποτελεσματικότητα (Βέλγιο, Ιταλία) είτε να αναπτυχθεί η προσφυγή σε ενεργειακά υποκατάστατα (Γαλλία, Αυστρία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο) αλλά άλλες χώρες τείνουν να αντιμετωπίζουν το μήνυμα που στέλνει η αύξηση των τιμών της ενέργειας μειώνοντας τη φορολογία στα καύσιμα· στον τομέα των μεταφορών, ορισμένα κράτη μέλη (Βέλγιο, Κύπρος και Αυστρία) εντάχθηκαν στην ομάδα όσων είχαν

προσαρμόσει τη φορολογία τους στα οχήματα ώστε να λάβουν υπόψη τις εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα και/ή σωματιδίων. Επιπλέον, μέτρα που επιβάλλουν την πληρωμή διοδίων στα φορτηγά εφαρμόζονται ήδη στην Αυστρία και τελικά στη Γερμανία, τα οποία είναι χρήσιμα για την καλύτερη ισορροπία μεταξύ των διάφορων μεταφορικών μέσων. Σε ό,τι αφορά την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τέσσερις χώρες κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες εισάγοντας διαφορετική τιμολόγηση του ηλεκτρικού ρεύματος που διατίθεται στο δίκτυο (Δανία, Γερμανία και Ισπανία) ή καταργώντας τη φορολογία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Φινλανδία).

Οι προσπάθειες με στόχο την αύξηση της αποτελεσματικότητας καθόλου το μήκος της αλυσίδας της προσφοράς και της ζήτησης ενέργειας πρέπει να συνεχιστούν ώστε να μειωθεί η ενεργειακή εξάρτηση της Ευρώπης, να διασφαλιστούν τιμές προσιτές σε όλους τους τελικούς χρήστες (βιομηχανία και νοικοκυριά) και να μπορέσουν να τηρηθούν οι διεθνείς δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο του πρωτοκόλλου του Κιότο.

Μικτή εικόνα στη ζώνη ευρώ όπου οι δημοσιονομικές πολιτικές συνεχίζουν να απογοητεύουν...

...αλλά η οικονομική διαχείριση αναμένεται να επωφεληθεί από τη διετή θητεία της προεδρίας της ευρωομάδας

Η πρόοδος που πραγματοποιήθηκε σε σχέση με τους προσανατολισμούς της ζώνης ευρώ είναι μικτή. Ενώ το μείγμα μακροοικονομικής πολιτικής συνέχισε να στηρίζει την ανάπτυξη – με νομισματική πολιτική προσανατολισμένη στην ανάπτυξη και ουδέτερο δημοσιονομικό προσανατολισμό - η ανάγκη για πιο ριζικές οικονομικές μεταρρυθμίσεις υπογραμμίζεται από τον περιορισμένο και καθυστερημένο χαρακτήρα της ανάκαμψης σε σχέση με άλλες βιομηχανοποιημένες οικονομίες. Απαιτούνται ακόμη περαιτέρω μεταρρυθμίσεις για τη μείωση των διαρθρωτικών ακαμψιών και την επίτευξη επαρκών περιθωρίων για αυτόματη σταθεροποίηση μέσω του προϋπολογισμού, ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα προσαρμογής σε "σοκ". Η έλλειψη ουσιώδους προόδου στα επτά κράτη μέλη που δεν είχαν επιτύχει το 2003 σχεδόν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική δημοσιονομική θέση αποτελεί, από την άποψη αυτή, ιδιαίτερη πηγή ανησυχίας. Μολονότι σημειώθηκαν ορισμένες βελτιώσεις των δημοσιονομικών ελλειμμάτων διορθωμένων βάσει των κυκλικών διακυμάνσεων στη Γαλλία και στις Κάτω Χώρες, η κατάσταση συνέχισε να επιδεινώνεται στη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Αυστρία. Πιο θετικός είναι ο απολογισμός σε ό,τι αφορά τον περιορισμό των διαφορών του πληθωρισμού στη ζώνη ευρώ για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά. Η απόφαση, που ελήφθη το 2004, να δημιουργηθεί το 2005 σταθερή προεδρία δύο ετών για την ευρωομάδα αναμένεται να βελτιώσει τη λειτουργία της και να διασφαλίσει μεγαλύτερη συνέχεια στην αντιπροσώπευση της ζώνης του ευρώ στις διεθνείς συναντήσεις. Πρόκειται για ένα πρώτο σημαντικό στάδιο ενίσχυσης της παρουσίας της ζώνης του ευρώ στη διεθνή σκηνή.

***Συνολικά, η πρόοδος
ως προς την εφαρμογή
των ΓΠΟΠ 2003-2005
δεν είναι
ικανοποιητική***

Το βασικό συμπέρασμα από τη δεύτερη αυτή έκθεση για τους ΓΠΟΠ 2003-2005 είναι ότι η πρόοδος συνεχίζει να είναι μικτή. Ορισμένα κράτη μέλη επιτυγχάνουν καλύτερα αποτελέσματα από άλλα. Έτσι, χώρες όπως το Βέλγιο, η Δανία, η Ιρλανδία, οι Κάτω Χώρες, η Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο λαμβάνουν υπόψη τους προσανατολισμούς για κάθε χώρα κατά τρόπο σχετικά ικανοποιητικό, ενώ η πρόοδος ήταν περιορισμένη σε αρκετά κράτη μέλη. Σχετικά με τις συστάσεις προς τα νέα κράτη μέλη, που έγιναν εδώ και μόλις έξι μήνες, η αξιολόγηση της εφαρμογής τους δείχνει, ότι παρά τους διαφορετικούς ρυθμούς, υλοποιούνται προς τη σωστή κατεύθυνση, ιδιαίτερα στην Κύπρο και τη Σλοβακία. Αντίθετα, αν εξεταστεί η εξέλιξη ανά τομέα, διαπιστώνεται ότι πραγματοποιήθηκε σχετικά ικανοποιητική πρόοδος στα ακόλουθα επίπεδα: ανάπτυξη επιχειρηματικού περιβάλλοντος πιο ευνοϊκού για τις επιχειρήσεις, ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών για τον ανταγωνισμό και βελτίωση της περιβαλλοντικής διατηρησιμότητας. Ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων της αγοράς εργασίας, που είχε κάπως επιβραδυνθεί το 2003, φάνηκε να διατηρείται σταθερός. Η πρόοδος ωστόσο περιορίστηκε στο επίπεδο της διαδικασίας μετάβασης προς μια οικονομία της γνώσης, και οι ΗΠΑ συνεχίζουν να προηγούνται καθαρά στο σημείο αυτό. Η διαδικασία ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς φαίνεται να επιβραδύνθηκε επίσης, με περιορισμένη πρόοδο στην μεταφορά των οδηγιών της εσωτερικής αγοράς και σταθερά υψηλό αριθμό περιπτώσεων παραβάσεων. Επιπλέον, η αδυναμία πολλών κρατών μελών να επιτύχουν σαφώς καλύτερα δημοσιονομικά αποτελέσματα και/ή να διορθώσουν τα υπερβολικά τους ελλείμματα συνεχίζει να αποτελεί πηγή ανησυχίας. Μολονότι ορισμένα κράτη μέλη κατάφεραν να βελτιώσουν τη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών τους, ειδικότερα μεταρρυθμίζοντας τα συνταξιοδοτικά τους συστήματα, οι δείκτες χρέους παραμένουν υψηλοί και η μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα εξακολουθεί να μην διασφαλίζεται σε 14 κράτη μέλη το 2004. Συνολικά, ο γενικός ρυθμός των μεταρρυθμίσεων παρέμεινε αμετάβλητος το 2004. Είναι προφανές ότι με το σημερινό ρυθμό των μεταρρυθμίσεων, η πλήρης υλοποίηση των ΓΠΟΠ 2003-2005 δεν διασφαλίζεται, και συνεπώς θα είναι δύσκολο να πραγματοποιηθούν οι φιλόδοξοι στόχοι της Λισσαβόνας.